بەناوی خوای بەخشندەو میهرەبان

هەرێمی کوردستان – عێراق
سەرۆکایەتی هەرێم
سەرۆك

بـەنـاوی گـەلـەوە
بـــــڕیـــار
ژمارە (١٥)ی ساڵی ٢٠١١

بەپێی ئەو دەسەڵاتەی لە بڕگەی (١) ی ماددەی (١٠) ی (یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان – عێراق)ی ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٠٥ ی هەموارکراو پێمان دراوەو ، بە پاڵپشتی ئەو یاساکارییەی پەرلەمانی کوردستان – عێراق کردویەتی لە دانیشتنی ژمارە (١٢) لە ٢٠١١/٥/٣ بریاماندا بە دەرکردنی :

یاسای ژمارە (٥) ی ساڵی ٢٠١١
یاسای دەزگای ئاسایشی هەرێمی کوردستان – عێراق

ماددەی یەکەم : مەبەست لەم زاراوە و دەستەواژانەی دادێن ، واتاکانی بەرامبەریانە بۆ مەبەستی ئەم یاسایە :

یەکەم : هەرێم : هەرێمی کوردستان – عێراق .

دووەم : سەرۆکایەتی وەزیران : سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێمی کوردستان – عێراق .

سێیەم : دەزگا : دەزگای ئاسایشی هەرێمی کوردستان – عێراق .

چوارەم : سەرۆکی دەزگا : سەرۆکی دەزگای ئاسایشی هەرێمی کوردستان – عێراق .

پێنجەم : جێگری سەرۆکی دەزگا : جێگری سەرۆکی دەزگای ئاسایشی هەرێمی کوردستان – عێراق .

ماددەی دووەم : دەزگایەك لە هەرێمدا بە ناوی دەزگای ئاسایشی هـەرێمی کوردســتان دادەمــەزرێت و خــاوەن کەسایەتی مەعنەوی و سەربەخۆیی دارایی و کارگێڕی دەبێت و بودجەی تایبەتیشی دەبێت و بە سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیرانەوە گرێ دەدرێت .

ماددەی سێیەم : دەزگا بە هەماهەنگی لەگەڵ لایەنانی پەیوەندیدار ، ئەم ئەرکانەی دادێن جێبەجێ دەکات :

یەکەم : پاراستنی ئازادیی گشتی و تایبەت بە گوێرەی بنەماکانی دیموکراسی و مافی مرۆڤــ .

دووەم : ئاسایشی دەزگاکانی دەستوری و یاسایی (پەرلـەمان ، حکومــەت ، دادوەری) لـە هەرێمـدا ، هەروەها کەسایەتی و دەزگاکان و هی دیکە .

سێیەم : پاراستنی ئاسایشی کاری سیاسی و مەدەنی و پیشەیی لە هەرێمدا .

چوارەم : پاراستنی ئابووریی نیشتمانی .

پێنجەم : مسۆگەر کردنی ئاسایشی فرۆکەخانەوبەنداو و دامەزراوەکانی نەوت و دەروازەکانی سنوور .

شەشەم : پارێزگاری کردن لە کەلەپوورو کولتووری گەلی کوردستانی عێـراق بـە تێکـڕای پێکهاتــەکانی نەتەوەیی و ئایینی و مەزهەبییەوە .

حەوتەم : کۆکردنەوەی زانیاری و دەست نیشان کردنی جموجۆڵەکان لەبارەی هەڕەشــەی نـاوخۆ بـۆ ســەر ئاسایشی نیشتیمانی لە هەرێمدا و هەڵسەنگاندن و ڕووبەڕوو بوونەوەی .

هەشتەم : بەدی هێنانی ئاسایش و ئارامیی کۆمەڵایەتی و نەهێشتنی تاوانی بەرنامــە ڕێـژکراوەکان بــە هەموو جۆرەکانییەوە ، هەروەها نەهێشتنی تاوانی تیرۆر و ماددە هۆشبەرەکان .

نۆیەم : مسۆگەر کردنی ئاسایش و سەلامەتی و نهێنیی گەیاندن و سەلامەتیی هاتن و چوون لە هەرێمدا

دەیەم : پارێزگاری کردن لە شوێنانی خودا پەرستی و جێگەی ئایینی و دابین کردنی ئاسایشیان .

یازدەیەم : مسۆگەر کردنی ئاســایش و ســەلامەتیی ناوەنـدەکانی گەشــتیاری و جێگــەکانی شــوێنەوار و مێژوویی شوێنەوارەکان .

دوازدەیەم : پاراستنی ئاسایشی خۆراك و تەندروستی لە هەرێمدا .

سێزدەیەم : پاراستنی شوێنی کارو بوونی ڕێکخراوەکانی نێودەوڵەتی و کارمەندانی نێودەوڵەتی و پاراستنی شاندی دیپلۆماسی و شاندی دیکە ، هەروەها نێردەی کونسوڵخانەکان و فەرمانبەران و ئەنادمانی خێزانەکانیان لە هەرێمدا .

چواردەیەم : بەدواداچوونی پرسی پەنابەر و کۆچبەر و نیشتەجێ بووان و میوانانی بیانی لە هەرێمدا .

پازدەیەم : ئاڵ وگۆڕکردنی تاوانباران وتۆمەتباران ورادەست کردنی دۆسیەکانیان لە نێوان دەزگاکانی هەرێم و دەزگاکانی فیدرالدا ، بە گوێرەی ئەو میکانزمەی یاسا دیاریی دەکات .

ماددەی چوارەم :

یەکەم : سەرۆکی دەزگا :

بە سەرۆکی باڵای دەزگا دادەندرێت و خاوەنی دەسەڵاتی کارگێڕی و دارایی ویاسایی پێویست بە بەڕێوەبردنی دەزگایە و لە پلەی وەزیردا دەبێت و لە لایەن سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیرانەوە کاندید دەکرێت و بە مەرسوومی هەرێمی دادەمەزرێت .

دووەم : جێگری سەرۆكی دەزگا :

سەرۆكی دەزگا ، جێگرێكـی بـە پلـەی بریكـاری وەزارەت دەبێـت ، لـە لایـەن سـەرۆكایەتی ئەنجومەنی وەزیرانەوە كاندید دەكرێت و بە مەرسوومێكی سەرۆكایەتی هەرێم دادەمەزرێت و ئەو دەسەڵاتەش پیادە دەكات كە لە لایەن سەرۆكی دەزگاوە پێی دەدرێـت ، ئەركـەكانی سـەرۆكی دەزگا لە كاتی ئامادە نەبوونیدا دەگرێتە ئەستۆ .

ماددەی پێنجەم :

یەكەم : ئەنجومەنی دەزگا پێك دێت لە :

١- سەرۆكی دەزگا – سەرۆك .

٢- جێگری سەرۆكی دەزگا – جێگر .

٣- بەرێوەبەرانی گشتی – ئەندام .

٤- ئەنجومەن بۆی هەیە لە كاتی پێویستدا پەنا بباتە بەر شارەزایان ، بەبێ ئەوەی مافی دەنگدانیان هەبێت .

دووەم : ئەنجومەن كۆبوونەوەی دەوری دەبەستێت و بۆی هەیە لە كاتی پێویستدا كۆبوونەوەی نائاسایی گرێ بدات و بڕیارەكانیشی بە زۆرینە دەردەچن و لە كاتی یەكسان بوونی دەنگدا ، ئەو لایەنـە قبووڵ دەكرێت كە سەرۆك دەنگی لە گەڵ داوە .

ماددەی شەشەم : پێكهاتەكانی دەزگا :

دەزگا بریتیە لە :

یەكەم : ئەم بەڕێوەبەرایەتییە گشتیانەی دادێن :

١- بەڕێوەبەرایەتی گشتی دیوان .

٢- بەڕێوەبەرایەتی گشتی ئاسایش .

٣- بەڕێوەبەرایەتی گشتی ئاسایش سیاسی .

٤- بەڕێوەبەرایەتی گشتی نەهێشتنی هۆشبەر .

٥- بەڕێوەبەرایەتی گشتی ئاسایشی فڕۆكەخانەو دەروازە سنووریەكان دامەزراوەكانی نەوت و بەنداو .

دووەم : پەیمانگای پەرەپێدانی ئاسایش ، ئەفـسەرێك كەپلەكـەی لـە پلـەی عەمیـد كـەمتر نـەبێت ، سەرۆكایەتی دەكات و دەبێ بڕوانامەی بە كالۆریۆسی بەدەست هێنابێت .

ماددەی حەوتەم : ئەركەكانی ئەنجومەنی دەزگا :-

یەكەم : سەرپەرشتی كردنی بەڕێوەچوونی كارو ، دەركردنی بڕیاری پێویست لەم بارەیەوە .

دووەم : دانانی پەیڕەوی ناوخۆ بۆ دەزگا ، بە هەماهەنگی لەگەڵ ئەنجومەنی ئاسایشی هەرێم .

سێیەم : بڕیاری پێكهێنان یان هەڵوەشاندنەوە یان لێكدانی بەڕێوەبەرایەتییە گشتییەكان و بەش و هۆبەكانی گرێ دراو بە دەزگاوە لە كاتی پێویستدا .

چوارەم : ئامادەكردنی بودجەی دەزگا .

ماددەی هەشتەم : كاروباری دەزگا :-

یەكەم : دامەزراندنی بەڕێوەبەرانی گشتی لە دەزگا لە لایەن سەرۆكایەتی ئەنجومەنی وەزیرانەوە بە گوێرەی یاساكانی كار پێ كراو دەبێت ، بەمەرجێك شارەزایی و پسپۆری وساڵانی راژەو دەست پاكی رەچاو بكرێن و پلەشیان لە پلەی عەمید كەمتر نەبێت .

دووەم : بەڕێوەبەران لە دەزگادا لە لایەن سەرۆكەكەیەوە بە راسپاردەی ئەنجومەنی دەزگا دادەمەزرێن ، بە مەرجێك لە هەڵبژاردنەكەدا شارەزایی و پسپۆری و ساڵانی راژەو دەست پاكی رەچاو بكرێن پلەشیان لە پلەی موقەدەم كەمتر نەبێت .

سێیەم : ژمێریاریی دەزگا لە ژێر وردبینی و چاودێریی لیژنەیەكی تایبەتدا دەبێت ، كە لە لایەن سەرۆكایەتی ئەنجومەنی وەزیرانەوە بۆ ئەو مەبەستە پێك دەهێندرێت .

چوارەم : هەموو ئەو یاسایانەی بەسەر هێزەكانی ئاسایشی ناوخۆدا پەیڕەو دەكرێن ، بەسەر ئەفسەرو كارمەندانی دەزگای ئاسایشی هەرێمی كوردستانیشدا پیادە دەكرێن .

ماددەی نۆیەم : سەرۆكی دەزگا بۆی هەیە رێنمایی پێویست بۆ جێبەجێ كردنی حوكمەكانی ئەم یاسایەو پەیڕەوی ناوخۆی تایبەت بە دەزگاكە دەربكات .

ماددەی دەیەم : خزمەتكردن لە دەزگاكەدا و مەرجەكانی وەرگرتن تێیدا ، لە سەر بنەمای لێهاتوویی و شیاوی و دەست پاكی دەبێت (الكفاءة والمؤهلات و النزاهة) ، بەبێ گوێدان بە بنەماكانی ناسنامەی نەتەوەیی و ئایینی و سیاسی .

ماددەم یازدەم : یاسای دەستەی گشتی ئاسایشی هەرێمی كوردستان – عیراق ژمارە (٤٦) ی ساڵی ٢٠٠٤ی ئاسایشی هەڵدەوەشێتەوە .

ماددەی دوازدەیەم : کار بە دەقی هیچ یاسا یان بڕیارێك ناکرێت کە لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا ناکوك بێت

ماددەی سێزدەیەم : پێویستە ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئـەم یاسـایە جێبـەجێ بکەن .

ماددەی چواردەیەم : ئەم یاسایە لە ڕۆژی بڵاوکردنەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمیی (وەقایعی کوردستان) دا کاری پێ دەکرێت

مـسعـود بـارزانـی
سـەرۆکـی هـەرێـمی کـوردسـتان – عـێراق

هـــەولـــێر :

٢٢/ئـــایـــار/٢٠١١ی زایینی .
١/جـــــۆزەردان/٢٧١١ی کوردی .
١٩/جمادی دووەم/ ١٤٣٢ی کۆچی .

هۆیەکانی دەرچوون

پاڵپشت بە ڕەوتی دیموکراسی و دامەزراوەیی کە گەلی کوردستان باوەڕی پێیەتی و بۆ بە دەنگەوە چوونی هەموو خواستێکی هاووڵاتیانی هەرێم لە ڕووی دەستەبەر بوونی ئاسایش و ئـارامی و ئـازادی و خۆشـگوزەرانی ، بـۆ ڕێکخستنی ئەرك و دەسەڵات و پسپۆرایەتی وپێکهاتەکانی دەزگاکانی ئاسایش لە هەرێمی کوردستان و لە پێناو چەسپاندنی کۆڵەکەکانی سیستەمێکی ئاسـایش نیـشتیمانیی کـارا و ڕێـك و پوخـت ، هاوشـان بێـت لەگـەڵ ئاسـتەنگەکانی ئاسایـشی نـاوخۆ و دەرەکیـی ، بـە گـوێرەی بنـەماکانی دەسـتوور و یاسـاو دیموکراسـی و پەیماننامەکانی جیهانیی مـافی مرۆڤـــ کـە حکومـەتی هـەرێمی کوردسـتان بـاوەڕی پێیانـە ، ئـەم یاسـایە دەرچووێندرا .